

Hoe kan de vrijwillige ouderbijdrage het beste worden beheerd?

Organisatie van het beheer van de vrijwillige ouderbijdrage en organisatie van de ouderraad

Inleiding

Funderend onderwijs is in Nederland gratis. Toch is het een lange traditie in ons land om voor niet-lesgebonden activiteiten een ouderbijdrage te vragen aan ouders*. Onder de niet-lesgebonden activiteiten vallen: Sinterklaasviering, kerstviering, Suikerfeest, Pasen, zomerfeesten, sportdagen, schoolreizen en een schoolkamp.

Bij wet is vastgelegd dat de oudergeleding van de medezeggenschapsraad een instemmingsbevoegdheid heeft als het gaat om het bepalen van de hoogte en de bestemming van de vrijwillige ouderbijdrage (artikel 13 lid 1c, Wms). In de praktijk wordt de vrijwillige ouderbijdrage vaak beheerd door een ouderraad, oudervereniging of een stichting verbonden aan de ouderraad. Hierdoor ontstaat onduidelijkheid over wie dan mag bepalen hoeveel vrijwillige ouderbijdrage gevraagd mag worden en wie mag bepalen waaraan de vrijwillige ouderbijdrage mag worden besteed. Daarnaast spelen zaken als aansprakelijkheid, de algemene verordening gegevensbescherming (AVG) en andere wetgeving vanuit de wet medezeggenschap op scholen een rol.

Vanaf 1 augustus 2021 is bij wet vastgelegd dat kinderen aan alle schoolactiviteiten kunnen deelnemen, ook als hun ouders de vrijwillige ouderbijdrage niet hebben betaald. Scholen houden wel de mogelijkheid om een vrijwillige ouderbijdrage te vragen aan ouders.

Bij de VOO krijgen we regelmatig de vraag welke manier de beste is om een vrijwillige ouderbijdrage te innen en te beheren en wie hier zeggenschap over heeft. Hieronder wordt een aantal mogelijkheden beschreven. Voor welke manier een school kiest is afhankelijk van de visie, omgeving en doelgroep van een school. Bij de keuze die gemaakt wordt heeft de MR een instemmingsbevoegdheid (artikel 10 lid 1d, Wms).

Geen ouderbijdrage vragen

Het innen en beheren van de vrijwillige ouderbijdrage kost tijd. Hier komt o.a. het volgende bij kijken:

- brieven schrijven voor verzoek betalen ouderbijdrage;
- brieven meegeven aan leerlingen;
- bijhouden wie wel of niet betaald heeft;
- herinneringsbrieven sturen;
- bij ouders informeren waarom zij nog niet betaald hebben of niet kunnen betalen;
- ouders doorverwijzen naar de gemeente voor een tegemoetkoming in de schoolkosten.

Scholen kunnen afwegen of de opbrengst van de vrijwillige ouderbijdrage daadwerkelijk iets extra's oplevert voor de school. Met ander woorden: loont de inspanning die ervoor gedaan wordt de moeite? Scholen die geen ouderbijdrage meer vragen begroten daarvoor een post in hun begroting. Scholen die dat doen rekenen daarvoor ongeveer €40-, per leerling per jaar. Voor dit bedrag zijn deze scholen in staat om alle activiteiten inclusief schoolreizen en kamp te organiseren.

De ouderraad functioneert dan als een activiteitencommissie. Ouders die in de ouderraad zitten lopen geen enkel risico om hoofdelijk aansprakelijk gesteld te worden omdat het beheer van de vrijwillige ouderbijdrage door school wordt gedaan. De school hoeft geen gegevens van ouders en leerlingen te delen met een ouderraad, oudervereniging of stichting. Alle wetgeving omtrent de AVG kan hierdoor in acht worden genomen. De MR heeft een adviesbevoegdheid bij het vaststellen van het meerjarig financieel beleid en kan erop letten welk bedrag voor activiteiten wordt opgenomen in de begroting (artikel 11 lid 1b, Wms). Dit betekent dat zonder instemming van de oudergeleding van de MR de vrijwillige ouderbijdrage niet mag worden vastgesteld of uitgegeven.

Vrijwillige ouderbijdrage in beheer van de school

Een school kan de vrijwillige ouderbijdrage zelf in beheer nemen. Dit kan bijvoorbeeld door de inkomsten te boeken op een apart boekingsnummer. In deze vorm functioneert de ouderraad als een activiteitencommissie zoals in de alinea hierboven is beschreven.

Vrijwillige ouderbijdrage in beheer van oudercommissie

De oudercommissie heeft een bankrekening op naam van een van de ouders. Een van de ouders vervult de rol van penningmeester en beheert de vrijwillige ouderbijdrage.

Bij deze vorm moet op de volgende punten worden gelet:

- Bij een bankpas op naam moet erop gelet worden dat deze wordt overgezet naar een ander lid van de ouderraad als de betreffende ouder met haar/zijn kinderen de school verlaat.
- Een bankpas op naam gecombineerd met een laag inkomen kan voor de betrokken ouder problemen opleveren bij de belastingdienst of andere uitkeringsinstantie.
- De penningmeester en de rekeningbeheerder lopen het risico om hoofdelijk aansprakelijk te worden gesteld bij financieel wanbeleid van de oudercommissie.
- Wetgeving omtrent de AVG kan alleen nagekomen worden als ouders toestemming hebben gegeven dat de rekeningbeheerder en/of penningmeester hun naam en het aantal kinderen dat zij op school hebben, mag weten.

De oudergeleding van de MR heeft instemmingsbevoegdheid bij het vaststellen van de hoogte en het beheer van de vrijwillige ouderbijdrage (artikel 13 lid 1c; artikel 14 lid 2c, Wms). Dit betekent dat zonder instemming van de oudergeleding van de MR de vrijwillige ouderbijdrage niet mag worden vastgesteld of uitgegeven.

Vrijwillige ouderbijdrage in beheer van een oudervereniging

Voor het beheer van de vrijwillige ouderbijdrage en het organiseren van niet-lesgebonden activiteiten kan een oudervereniging worden opgericht. Bij het oprichten van een vereniging moet er een statuut en een reglement zijn met daarnaast een inschrijving bij de Kamer van Koophandel en eventueel een notariële acte. Het bestuur van de vereniging is alleen hoofdelijk aansprakelijk bij financieel wanbeleid.

Ouders kunnen lid zijn zolang zij kinderen op de school hebben. Ouders kunnen niet verplicht worden om lid te worden van de oudervereniging. Als ouders wel lid zijn hebben zij het recht om hun lidmaatschap op elk moment te kunnen opzeggen.

Een oudervereniging organiseert jaarlijks een ledenvergadering. Op de jaarlijkse ledenvergadering wordt de begroting en de hoogte van de vrijwillige ouderbijdrage ter instemming voorgelegd aan de leden. Op de jaarlijkse ledenvergadering worden ook nieuwe bestuursleden verkozen en een eventuele wijziging van het statuut/reglement voorgelegd aan de leden.

Het bevoegd gezag (in dit geval de schooldirecteur) is ervoor verantwoordelijk dat de wet wordt nageleefd. In dit geval moet de directeur er dus voor zorgen dat de oudergeleding van de MR instemmingsrecht krijgt op de hoogte en de besteding van de vrijwillige ouderbijdrage. De beste manier om dat te doen is door een overeenkomst af te sluiten tussen de school en de oudervereniging, waarin staat dat voordat het bestuur van de vereniging een besluit over de hoogte en besteding van de ouderbijdrage voorlegt aan de leden, of dit besluit zelf neemt, deze ter instemming wordt voorgelegd aan het bevoegd gezag en aan de (oudergeleding van de) MR van de school (artikel 13 lid 1c; artikel 14 lid 2c, Wms). En dat als dat niet gebeurt, de vereniging geen recht heeft de ouderbijdrage vast te stellen en te innen.

De oudervereniging kan en mag, op verzoek van het bevoegd gezag (directie), activiteiten organiseren op school onder leiding. Deze overeenkomst tussen school en vereniging moet worden beschouwd als het aangaan van een duurzame samenwerking. Bij het vaststellen van een duurzame samenwerking tussen de school en de oudervereniging heeft de MR adviesrecht (artikel 11 lid 1d, Wms). Daarnaast heeft de MR instemmingsbevoegdheden voor de gevolgen die uit dit besluit voortkomen (artikel 12 lid 1a; 13 lid 1a; 14 lid 2a; 14 lid 3a en 15 lid 1, Wms).

Wetgeving omtrent de AVG kan alleen worden nagekomen als ouders toestemming hebben gegeven om de namen en het aantal kinderen dat zij op school hebben te delen met de penningmeester. Dit zou bijvoorbeeld op het aanmeldformulier voor de school kunnen worden gevraagd. Bij het vaststellen van het beleid hoe de school persoonsgegevens verwerkt en beschermt heeft de oudergeleding van de MR instemmingsrecht (artikel 13 lid 1e; artikel 14 lid 2e, WMS).

Vrijwillige ouderbijdrage in beheer van een stichting

Ouders van een school kunnen in plaats van een vereniging een stichting oprichten om de vrijwillige ouderbijdrage te innen en te beheren.

Een stichting is een zelfstandig orgaan en wordt bestuurd door het bestuur van de stichting. Het bestuur mag zelf nieuwe bestuursleden kiezen en ook zelf het statuut van de stichting bepalen of wijzigen.

Op school kan een ouderraad functioneren als activiteitencommissie die de financiële middelen voor haar activiteiten ontvangt van de stichting.

Bij een stichting zijn verder alle bepalingen vanuit de Wms hetzelfde als bij een vereniging.

Advies Vereniging Openbaar Onderwijs

Vanuit onze slogan 'Samen leven, samen leren' vinden wij dat alle kinderen, ongeacht hun achtergrond, samen naar dezelfde school moeten kunnen gaan. De hoogte van de vrijwillige ouderbijdrage mag geen belemmering zijn om wel of niet voor een bepaalde school te kiezen. Wij pleiten er daarom voor dat er geen vrijwillige ouderbijdrage meer gevraagd wordt aan ouders en dat alle activiteiten die op school plaatsvinden betaald moeten kunnen worden vanuit de middelen die aan scholen beschikbaar worden gesteld. Scholen zijn hierdoor in staat om onafhankelijk van extra inkomsten hun onderwijs, inclusief extra activiteiten, te organiseren.

Als scholen een andere keuze maken adviseren wij om te kiezen voor de mogelijkheid dat de school zelf de ouderbijdrage beheert. De vrijwillige ouderbijdrage mag alleen worden besteed na instemming door de oudergeleding van de MR. Hierbij wordt ook alle wet- en regelgeving omtrent de AGV gewaarborgd. De privacy van ouders die de vrijwillige ouderbijdrage niet kunnen betalen kan worden gewaarborgd omdat deze informatie niet bij andere ouders terecht komt.

Vrijwillige ouderbijdrage in beheer van een rekeninghouder en/of penningmeester raden wij af. Als er niets officieel is geregeld is het lastig te achterhalen wie waar verantwoordelijk voor is en wie er zeggenschap heeft over de vrijwillige ouderbijdrage.

Bij de keuze voor een vereniging of stichting is het bevoegd gezag verantwoordelijk, wij raden aan dat in de statuten en reglementen wordt opgenomen dat zij minimaal eens per twee jaar opnieuw worden vastgesteld. In de statuten moet worden opgenomen dat de vereniging stichting een overeenstemming heeft met de school en dat wetgeving van de Wms en AVG wordt nagekomen. Dit kan ook in een aparte overeenkomst.

Ook moet daarin vermeld staan dat voordat het bestuur van de vereniging, stichting of fonds stichting een besluit neemt over de hoogte en de bestemming van de vrijwillige ouderbijdrage, deze ter instemming wordt voorgelegd aan het bevoegd gezag en aan de (oudergeleding van de) MR van de school (artikel 13 lid 1c; artikel 14 lid 2c, Wms). En dat als dat niet gebeurt, de stichting van ouders geen recht heeft de ouderbijdrage vast te stellen en te innen. Dit kan ook in een overeenkomst.

Tips bij keuze van beheer en besteding vrijwillige ouderbijdrage

- Zorg voor goede **medezeggenschap met respect voor elkaars standpunten en belangen**;
- Zorg dat de wet- en regelgeving van de Wet medezeggenschap op scholen en de AVG vastgelegd wordt in schoolbeleid of statuten en reglementen van ouderverenigingen, stichtingen of fondsen.
- Ken de doelgroep van de school, weet wat de ouders van de school kunnen en willen betekenen voor de school op het gebied van beheer van de vrijwillige ouderbijdrage;
- Kies een organisatievorm die past bij de visie op ouderbetrokkenheid van de school (artikel 10 lid 1 sub d, Wms);
- Houd rekening met verborgen armoede. Ouders die het financieel moeilijk hebben, hebben recht op privacy hierover. De school mag op geen enkele manier informatie hierover uitwisselen met andere ouders;
- Neem de wetgeving van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) in acht.

Bevoegdheden MR

De volgende artikelen uit de WMS kunnen van toepassing zijn bij het bepalen van de organisatie van een ouderraad op school en het beheer van de vrijwillige ouderbijdrage.

Artikel 10. Instemmingsbevoegdheid medezeggenschapsraad

1. Het bevoegd gezag heeft de voorafgaande instemming van de medezeggenschapsraad voor elk door het bevoegd gezag te nemen besluit met betrekking tot in ieder geval de volgende aangelegenheden:

d. vaststelling of wijziging van het beleid met betrekking tot het verrichten van ondersteunende werkzaamheden door ouders ten behoeve van de school en het onderwijs;

Artikel 11. Adviesbevoegdheid medezeggenschapsraad

1. De medezeggenschapsraad wordt vooraf in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over elk door het bevoegd gezag te nemen besluit met betrekking tot in ieder geval de volgende aangelegenheden:

- a. vaststelling of wijziging van de hoofdlijnen van het meerjarig financieel beleid voor de school, waaronder de voorgenomen bestemming van de middelen die door het bevoegd gezag ten behoeve van de school uit de openbare kas zijn toegekend of van anderen zijn ontvangen, met uitzondering van de middelen, bedoeld in artikel 13, eerste lid, onderdeel c, en artikel 14, tweede lid, onderdeel c
- d. het aangaan, verbreken of belangrijk wijzigen van een duurzame samenwerking met een andere instelling, dan wel vaststelling of wijziging van het beleid ter zake;

Artikel 12. Instemmingsbevoegdheid personeelsdeel medezeggenschapsraad

- a. regeling van de gevolgen voor het personeel van een besluit met betrekking tot een aangelegenheid als bedoeld in artikel 10, eerste lid, onderdeel i, of artikel 11, eerste lid, onderdelen c, d, e en m;

Artikel 13. Instemmingsbevoegdheid ouders/leerlingendeel medezeggenschapsraad bij een school als bedoeld in de WPO en de WEC, met uitzondering van scholen voor voortgezet speciaal onderwijs

1. Het bevoegd gezag van een school als bedoeld in de Wet op het primair onderwijs en de Wet op de expertisecentra, met uitzondering van scholen voor voortgezet speciaal onderwijs, behoeft de voorafgaande instemming van het deel van de medezeggenschapsraad dat uit en door de ouders of de leerlingen is gekozen, voor elk door het bevoegd gezag te nemen besluit met betrekking tot de volgende aangelegenheden:
 - a. regeling van de gevolgen voor de ouders of leerlingen van een besluit met betrekking tot een aangelegenheid als bedoeld in artikel 10, eerste lid, onderdeel i, of artikel 11, eerste lid, onderdelen c, d, e en m;
 - c. de vaststelling of wijziging van de hoogte en de vaststelling of wijziging van de bestemming van de middelen die van de ouders of de leerlingen worden gevraagd zonder dat daartoe een wettelijke verplichting bestaat onderscheidenlijk zijn ontvangen op grond van een overeenkomst die door de ouders is aangegaan;
 - i. vaststelling of wijziging van een regeling over het verwerken van en de bescherming van persoonsgegevens van ouders en leerlingen;

Artikel 14. Instemmingsbevoegdheid ouders/leerlingendeel medezeggenschapsraad bij een school als bedoeld in de WVO of een school voor voortgezet speciaal onderwijs als bedoeld in de WEC

2. Het bevoegd gezag behoeft tevens de voorafgaande instemming van het deel van de medezeggenschapsraad dat uit en door de ouders is gekozen, voor elk door het bevoegd gezag te nemen besluit met betrekking tot de volgende aangelegenheden:
 - a. regeling van de gevolgen voor de ouders van een besluit met betrekking tot een aangelegenheid als bedoeld in artikel 11, eerste lid, onderdelen c, d, e en m;
 - b. de vaststelling of wijziging van de hoogte en de vaststelling of wijziging van de bestemming van de middelen die van de ouders of de leerlingen worden gevraagd zonder dat daartoe een wettelijke verplichting bestaat onderscheidenlijk zijn ontvangen op grond van een overeenkomst die door de ouders is aangegaan;
 - c. vaststelling of wijziging van een mogelijk ouderstatuut;

Artikel 15. Tenuitvoerlegging bepaalde besluiten

1. Een besluit met betrekking tot een aangelegenheid als bedoeld in artikel 11, eerste lid, onderdelen c, d, e en m, wordt niet ten uitvoer gelegd voordat een definitief besluit is genomen over de regeling van de gevolgen van dat besluit voor het personeel, dan wel voor de ouders of leerlingen, tenzij dringende redenen in het belang van de school een eerdere tenuitvoerlegging noodzakelijk maken.

Meer informatie over dit onderwerp

Zie www.voo.nl/cursussen voor cursussen van de VOO voor ouderraden.

Geraadpleegde bronnen

- [Wet medezeggenschap op scholen](#)
- [Algemene Verordening gegevensbescherming](#)

Deze handreiking is geschreven door Elles Verschoor, MSc beleidsadviseur van de Vereniging Openbaar Onderwijs (VOO).

Contact:

Heeft u vragen over deze handreiking of wilt u meer weten?

Mail: helpdesk@voo.nl

Telefoon: 036 711 6178 (Bereikbaar op schooldagen tussen 10.00 en 13.00 uur.)

De VOO Helpdesk geeft snel en deskundig antwoord op uw vragen over medezeggenschap en ouderraden op school. Leden kunnen gratis gebruik maken van deze service.